

19. kötet

NAGY SZERETET. (Lásd a 254. lapon.)

16. szám. — 1880.

Ára negyedévre 1 frt 40 kr.

XVIII. kötet.

A BÜVÖS VÖLGY.

Mese.

— Folytatás. —

REPKÉNY levelei közt kényelmesen beláthatott a lugasba. Sajátos ezüstös fény világított odafent s búbajos, édes, halk ének hallatszott. De János gazda, mikor bekandikált, mégis megrettent. Jól tudta, hogy amit most lát, azt embernek látnia, meglesnie nem szabad. A tündérek vigadoztak ott s köztük volt Hajnalka is, — igen, megismerte a feleségét, pedig most ez is egészen iczipiczi, fénytől sugárzó lény volt, mint a többiek, csak hogy megtartotta vonásait, melyeket emberi alakjában viselt.

János elképedve állt ott... most már tudta a titkot: Hajnalka maga is tündér volt, azért hozott tehát annyi szerencsét a házhoz, azért nem volt szabad kifürkészni, kiesoda és honnan jött. János gazda óvatosan távozni akart, hogy észre ne vegyék leskelődését — de már késő! Egy száraz ág megroppant lábai alatt és látta, hogy a tündértársaságot rögtön nagy ijedelem lepte meg; az egyik, ki a legelsőnek látszott közöttük, szomorú hangon így szólt:

— Egy ember áll amott, megleste titkunkat! Hajnalka, meg van szegve a tilalom, itt többé nem maradhatsz!

Még azt is látta János, hogy Hajnalka elsápadt s könyösepp rezgett szemében, — de aztán hirtelen sötét lett a lugasban, nem látszott, nem hallatszott többé semmi.

— Hajnalka! Hajnalka! kiáltá János ijedten.

De választ nem kapott, Hajnalka eltűnt a többi tündérekkel s János nagy rémületében eszméletlenül összerogyott.

Már reggel volt, mikor magához tért. Amint kissé föleszmélt és visszagondolt az éjjel történetekre, igyekezett magát megvigasztalni.

— Bolondság! Bizonyosan csak álmodtam az egészet. Hajnalka most odabent már a reggelit készíti és majd nevet, ha megtudja, hogy amaz együgyü Márton és András sugdosására hallgattam s itt kint leskelődtem éjszaka.

Sietett a házba, de még oda sem ért, mikor már rossz jelt látott. A gyermekek az ajtóban álltak és sirdogálva kérték a reggelit.

— Mama! Hol a mama? Mért nem ad nekünk reggelit?

János gazda dobogó szívvel szaladt a szobába, bejárta az egész házat, — de Hajnalka nem volt sehol. Ijedelme mindinkább nőtt, de még biztatta magát, hogy Hajnalka talán csak valami sietős dologban ment el a háztól.

Várták tehát, várták délig, várták estig és késő éjszakáig, de Hajnalka többé nem tért vissza! Most már belátta János, hogy rosszul, nagyon rosszul cselekedett, mikor ama két gonosz emberre hallgatótt; sejtette, hogy azok valami álnok szándékból ösztönözték őt a veszedelmes lépésre, de azt persze nem tudta, hogy az a vén varázsló okozta az egész szerencsétlenséget.

Most már attól is félt János gazda, hogy az eltűnt Hajnalka jövendőlése beteljesedik és több szerencsétlenség is fogja

érni. Nem is félt hiába, mert csakhamar beköszöntek a szomoru napok.

Mikor János másnap reggel fölkelt, olyan furcsán érezte magát, mintha egészen más ember lett volna. Tegnap még izmos, deli férfi volt s most alig birt megállani a lábán, keze reszketett, szeme roszul látott s amint a tükörbe nézett, megijedt maga-magától. Törődött aggasztóvá lett egy éjszakán át! A vénség, mely annyi esztendeig távol maradt tőle, most egyszerre elérte — beteges öreg ember lett! De ez csak kezdete volt a szerencsétlenségnek. Még ugyane napon hirtelen megbetegedett a legnagyobbik fia és csakhamar meg is halt. Másnap meghalt a második gyermeke, azután a harmadik, úgy hogy végre csak a legkisebbik, a kis Janika maradt hátra. Szomoruan éldegélt az öreg ember a kis gyermekkel a csöndes házikóban s a jólét, kényelem is gyorsan eltűnt, mert még sokféle csapások következtek szegény öreg János gazdára, úgy hogy végre minden vagyonát elvesztette és nem maradt egyebe, csak a rozzant házacská és mellette a kertecske. Ami a kertben termett, abból élt a szegény öreg ember a fiával.

Igy történt az, hogy abban a szép mosolygó völgyben olyan rozzant házikó állhatott s a házikóban oly szomoru emberek éltek. És most már hozzáfoghatok mesélni kis hősének, Janikának történetéhez.

A szegény öreg János gazda, mint mondtam, nagyon busan éldegélt szegényes házacskájában s naphosszat ott dolgoztatott a kertben. Nem ért rá, hogy sokat foglalkozzék kis fiával. Janika ott

járt-kelt a házban, s nagyon csöndes fiucska volt. De ha valaki figyelt volna reá, beszélt volna vele, ugyancsak elbámult volna azon, mit mindent tud ez a kis fiu. Senki sem tanította, sehova sem járt; hol tanulhatott hát annyi szép és csodás dolgot?

Ott tanulta a virágos kertben, amint a puha pázsiton feküdt s a virágokat és a zümmegő méheket, röpkedő pillangókat bámulta. Az öreg János gazda messziről sokszor hallotta, amint a fiu fenhargon beszélget, mintha volna ott valaki, akihez szól. Ilyenkor az öreg mindig elszomordott s így sóhajtott:

— Szegény gyermek! Ugy el van hagyatva, hogy már a lelketlen növényekkel, együgyü méhecskéekkel beszélget! De nekem dolgoznom kell, én nem játszhatom vele.

∟ Pedig ha tudta volna a szegény öreg, mi történik Janikával, akkor nem szomorkodott volna annyira. Mert aki a kis fiuval beszélgetett, az nem volt senki más, mint az ő édesanyja!

Az bizony! Mert a jó mama nem olyan ám, hogy el tudja felejteni gyermekét s Hajnalka, mikor a többi tündérekkel visszakerült királynőjük elé, addig-addig könyörgött, míg végre engedélyt kapott, hogy Janikát láthassa. De régi alakjában többé nem volt szabad ott megjelenie, ahol egyszer már fölismerték, hanem mint méhike vagy aranyos pillangó röpkedett a kertben s egy-egy virágszálon ringatózva beszélgetett a kis fiával.

Mit beszélgettek, mire oktatta, azt soha senki sem tudta meg, mert Janika hamar megtanulta a titoktartást, jól tudta, hogy senkinek sem szabad ebből megtudni

semmit, mert akkor megint valami baj következhetnék belőle.

És így a kis Janika szépecskén növekedett, erősödött s olyan ügyes, derék kis legény volt, hogy messze földön nem került párja. Most már nemcsak a kertben járkált, hanem kint a mezőn, erdőn is és mindenütt kellemes társaságban volt; mert a nyiló virágok bimbóiban rejtőző kis tündérek, a csicsergő madarak, a patakban uszkáló halacsák mind jó barátai voltak; ő látta őket, tudott velők beszélni s azok is mind szerették őt és tanították mindenféle szép és hasznos dolgokra.

Mikor már nagyobbacska lett, lassanként ő végzett minden munkát is a házban és a kertben, a szegény öreg János gazda pedig, ki már egészen gyöngé és beteges lett, naphosszat ott fildögélt a ház előtt és busan gondolt vissza a régi szép időkre, mikor még olyan boldogan élt, mikor még az egész vidék őt irigyelte! Különben Janika gondoskodott róla, hogy öreg apja ne szenvedjen szükségét; olyan szorgalmasan dolgozott s amibe belefogott, az mind olyan jól sikerült, hogy soha sem szenvedtek semmiben szükségét.

Ami a kertcskében termett, azt Janika hetenként egyszer-kétszer bevitte a szomszéd városkába és ott jó pénzen eladta. Egy szép tavaszi napon korán hajnalban utnak indult mindenféle szép gyümölcssel, szerencsésen beérkezett a városba és miután jó vásárt csapott, vigan indult hazafelé. Nem ment az országon, hanem szokása szerint a mezőkön járt-kelt és beszélgetett titkos kis barátaival. Egyszerre azon vette észre magát, hogy a nagy zuhatag s a gonosz varázsló bar-

langja közelébe ért. Megállt egy pillanatra és jól megnézte.

— Ez ama gonosz bűvész tanyája... ezt kerülni kell, gondolá.

Tovább ment, de alig haladt néhány lépésnyire, midőn hirtelen kétségbeesett segélykiáltást hallott a barlang felől. Visszafordult és maga is majd fölkiáltott ijedtében. A barlang nyílásában ott látta a gonosz bűvészt, amint egy gyönyörű kis leánykát be akart hurcolni a barlangba. A leányka kétségbeesetten megkapaszzkodott egy fába, de gyöngé volt, nem birt sokáig ellenállani az álnok rablónak; már épen eleresztette a fát s a varázsló kárörvendően kaczagott.

Mi történt itt, Janika csak sejtette, de nem tudta s hogy mindjárt megértsetek a dolgot, elmondom:

Majdnem szemben az öreg János gazda házikójával, tul a patakon, a völgy másik oldalán gyönyörű kastély állott, pompás kert közepén. Ebben a kastélyban Elemér gróf lakott az ő kis leányával, Ibolykával. Duszgazdag ember volt s e mellett igen jószívű; bőkezűen segített minden szűkölködőn és majdnem minden pénzét a szegényeknek adta. Szerették is őt messze földön, és a kis Ibolykát is, a nyájas, kedves leánykát, a ki épen olyan nemesszívű volt, mint édes atyja. A grófné, az Ibolyka mamája, már nem élt s a grófnak minden öröme az ő szép kis leányában telt.

Ibolyka, míg kisebb volt, csak a kastély körüli kertben játszadozott, később azonban kisétált a virágos mezőre is és egy ilyen sétáján megpillantotta őt a barlangja nyílásán álló gonosz varázsló;

aki mindjárt készen is volt álnok tervével. A vén bűvészeknek, mint már mondtam, legfőbb vágya az volt, hogy kincseket gyűjtsön össze földalatti barlangjába; de mert a jó tündérek királynője oda láncozta őt a barlanghoz, nehogy kárt teheszen, ravasz módon igyekezett czélt érni. Mikor tehát az irigy Márton és András segítségével megrontotta szegény János gazda boldogságát s a két rossz ember aztán nagy kárörömmel jelentette neki, hogy sikerült a csiny, a bűvész így szólt hozzájuk:

— Nagyon jól van. Ki van töltve a boszom ellenségeimen, a tündéreken. De most gondoljunk arra, hogy kincset szerezzünk. Ismeritek Elemér grófot?

— A dús gazdag Elemér grófot? Hogyne ismernők!

— No's tehát figyeljete. A grófnak van egy kis leánya, kit mindenkifölött szeret; ha ezt a lánykát én hatalmamba kaphatnám, a gróf akármit megtenne, csak hogy visszakaphassa. Én azt mondanám, hogy adja el minden birtokát és az árát szép új aranyokban hozza el nekem, ez volna a leánya váltságdíja. De én nem mozdulhatok innen, tehát nektek kell a gyermeket ide csalnotok. Ha sikerül, megosztozunk a kincsen.

— Igen ám, de hogy tehesük azt? Minket ismernek és bizony nem igen szeretnek, a kis grófkisasszony is szalad tőlük. Ha pedig erővel megragadjuk s valaki meglát, bajba kerülnénk.

— Nem is kell erőszakhoz nyulni. Mikor egyszer a mezőn sétál, valamelyitek menjen hozzá és mondja neki, hogy apja hivatja, itt várja a barlangnál. Csak

bizzátok reám. Én olyan alakot öltök, hogy apjának fog nézni, míg csak kezembe nem kapom.

Az álnok tervet végre is hajtották épen úgy, amint kifőzték s Janika épen akkor ért oda, mikor a vén bűvész már a barlangba akarta hurcolni Ibolykát, kaczagva terve jó sikerén.

(Folytatása következik.)

VASÁRNAP DÉLUTÁN.

— Eldöngi egy dongó. —

MULT vasárnap a napon sütkéreztem egy ablak közt. Amint ott lézengtem, nagy mulatságomra szolgált az előttem egy anya és gyermekei között lefolyt jelenet. Elmondom, hogy történt, de csak úgy, ha el nem árultok Dorina néninek.

Egy sovány dongó.

*

— Gyermek! gyermek! türelmetlenkedék a mama, ki vitte el már ismét a horgoló tümet? Elő vele iziben Miféle rendetlenség ez, hogy mindig elveszitek a tümet?

— Mamácskám, felelt Linka, én nem vettem el, Tini horgolt vele tegnap egy gallért bábujának; jól láttam, hogy a te tüd volt nála.

— Mindegy, akárkinél volt, nekem a tü kell, tehát keressétek mindnyájan; úgy sem tudjátok bebizonyítani, ki vette el. Tini bizonyosan azt fogja mondani, hogy Jolán kezében látta a tü.

— Bocsáss meg, kedves mama, az én kezemben nem láthatta, szólt Jolánka, mert én egész nap varrtam és papiros bábú-

kat vagdaltam a ma délutáni bálra, aztán meg az új »Kis Lap«-ot olvastam. Hát te olvastad-e már mamácska? Elhozom, ha akarod!

— Még nem olvastam, nem bánom ha elhozod.

— Itt van, kedves mama! — Minő szelid képű kedves fiucska van itt a czimlapon.

— Igazán szép, mamácska! de olvasd csak, ez egy rosz kis Rontó Pál. Ha nem lenne olyan rakoncátlan, szépen megárvánám a papiros bábu-bálra; de így csak üljön otthon. Még kárt csinálna a papirbabák közt; az ilyen kegyetlen kis vitéz semmibe sem venné az én papiros népemet, egy csapással semmisítené meg mind. Hogyne? mikor a szép albumot sem kiméli, melyben pedig alkalmasint olyan kedves drága képek vannak, mint a mienkben. Oh, az csunyaság! A nagymama, nagyapa hófehér haju arczképét eltépni! A jó nagyapát azzal a kedves mosolygó arczczal, mely úgy néz ránk, mintha most is magához hívna; mintha azt mondaná, »jertek, itt van ölemben számotokra bábu, czukros sütemény, képes könyv, munka-kosárka, könyvestáska, és még szép ruhára valót is kaptok, ha jók és szorgalmasak vagytok!« Igazán így is szólnak hozzánk, a kedves nagymama és nagyapa, mert mindent tőlük kapunk és ha írnak, mindig jóra intenek bennünket.

De olvasd el csak, kedves mama a »Kis Lap«-ot; mi már elolvastuk, a kis Lilinek pedig még egyszer fel kell olvasni, mert ő nagyon szereti hallgatni s mert délután mindég könyörgött miatta, de hiába; a bál már ki van hirdetve; míg

ezt meg nem tartjuk, nem olvashatunk Lilikének. Különben ő is hivatalos a bálra, mint rendező-segéd, így majd eltelik neki is az ideje estig.

— Csak szépen játszatok! szólt az olvasásban elmerült mama; valami perpatvar ne legyen a bálotokon, mint az »ibrik bálon«; a gonosz kis muzsikusz sem hiányzik közületek sem. De hová lett az a kis Léni cicza? Csak az imént dorombolt itt az ölemben. Nézzetek csak utána, nem csapott-e épen a ti báli-vendégeitek közé?

— Oh valóban, csakugyan ott van, mama! siránkozik Jolánka. Ott van a csúnya kis czirmossa! Felakasztotta az egész gyülekezetet; gombolyagodat ellopta, a babák közé ment vele játszani és már most mind ott fügnek az összebonyolodott pamut közt!

— Oh jaj, csúnya ciczája! jer, kedves mama, segíts! Viszi a cicza az egész népemet, egy pamut szála füzve, fel az ágyra. No már meg a könyves-polczon van! Oh, most mit csináljak!

— Legelőször is, kedves leányom, fogd meg a ciczát, intézkedék a mama; aztán be vele a tömlöczbe, az ablak közé; így aztán rendbe hozhatunk mindent.

— Dehogy — dehogy, kedves mama, sopánkodék Jolánka. — Báli közönségem oda van! Még maradt egy-két tépett baba, de két ember csak nem tarthat bált!

— Látod, kedves lányom, ha nem hányjátok el a horgoló tümet, akkor a cicza sem lopja el a gombolyagot, és — és a többit tudod. Már most a siránkozás nem ér semmit, szedd össze a papiros-kisasszonyokat.

— Oh, mamácska, hiszen csak urfiak maradtak.

— Annál jobb, kedves lányom; hozd ide őket, az urfiak még alkalmasabbak lesznek tervemhez, mint a kisasszonyok. Nézz ide, jertek kis lányok, mindnyájan! Hordjátok a kis asztalra a baba-székeket! Igy — egy asztalkát pedig ide a középre! Én gyorsan nyirkálok vagy húsz kisasszonyt, ezeket ide a székre ültetjük. Az életben maradt úrfit az asztal mellé ültetjük és elibe teszünk egy kis papirost, így ni! Látjátok, tele irtam máknyi betűkkel. Az okos babáknak nem kell pápaszem, a nélkül is megjárják tudósoknak. Most meg épen a saját szomorú eseményükrül fognak felolvasást tartani — tehát könyv nélkül tudják az érdekes történetet. Tán ez helyett jobban is illik az ilyen komoly mulatság közzétek! mily csinos itt ez az újdonsült társaság; senki sem hinné, hogy egyperc előtt még hitvány papirosnál egyébb nem volt, oly komolyan fontoskodva, illedelmesen ül ki-ki helyén, mintha tudná, miért ül tulajdonképen ott. No's, de hát a horgoló tű?

— Azonnal keressük, kedves mama! meglesz, mire elolvasod a »Kis Lap«-ot.

— Jól van. De hol van a lap?

— Oh, a gonosz Léni czicza! Az ablak nem volt jól bezárva és mig mi a bábu-felolvasást rendeztük, addig a csúnya kis czicza elúnta a lézengő sovány legyeket kapkodni az ablak között, kijött és az ujságot kapta elő!

— Lám, lám, nevetett a mama, nem igaz-e, hogy a rossz példa ragad?! Addig addig nézdelte Léni-czicza »Rontó Pál«

barátunkat, míg darabokra tépte a »Kis Lap«-ot.

— Megvan, megvan!

— Mi van meg?

— A horgoló tű, kedves mama; itt van a »bünjel« is, a Tinike által horgolt gallér, a gombolyagra tűzve.

— Valóban csinos »bünjel«. E galéron, mint egészen magad művén látva előmeneteledet a munkában, kedves Tinikám, megbocsátom most az egyszer a rendetlenséget. De most vigyetek el mindent! »Kis Lap«, tű, gombolyag, felesleges, mert immár itt az alkonyat. A vasárnap-délután szerencsésen eltöltöttük; de hogy ha nincs ilyen rendetlenség, jobban is mulathattunk volna, magatok is beláthatjátok.

* * *

Nekem szegény sovány dongónak nincs panaszom, én szerencsés voltam. A czicza újabb csinye mentett meg a haláltól. — Ha odaröpülésemmel nem vonom a gonosz Léni figyelmét a »Kis Lap«-ra, bizony bizony az én gyenge életem esik kapkodó körmeinek áldozatul. Már alig birtam magamat ellene védeni, midőn az a szerencsés ötletem támadt, hogy »Rontó Palkó« felé röpültem s ez esett áldozatul — a vérengző állat körmei közé. — Ilyen rossz fiúért úgy sem kár — ha papirosbul van; ha meg nem papirosból lenne, akkor még jó fiu is válnék belőle.

Megleste és leírta: **Dorina néni.**

Röpülés. (Lásd a 255. lapon.)

HOGY NŐ A NÖVÉNY.

— Természetrizai csevegés. —

KISÉRJETEK el sétámon, ki a szabadba, messze a hegyek közé. A tavaszi napsugár mindenfelé fakasztja már a lombot, füvet. A fák, melyek télen át oly szárazon nyujtogatták ágait a levegőbe, már ismét zöldelnek, a földből új növények dugják ki első hajtásaikat és sok, nagyon sok van e piczi, gyöngye hajtások közt olyan, hogy lassan-lassan nőve, óriássá lesz és él több száz esztendeig is.

Nemesak azt érdekes és tanulságos figyelemmel kíséreni, miként élnek az erdőmező állatai; ha kissé figyelmesen vizsgáljátok a növényeket, melyeket sétánkon lépten-nyomon találunk, meglátjátok, hogy nagyon érdekes dolgokat tapasztalunk a növények életében is.

Hogy nő a növény? Azok a szép virágok, melyek szemünket gyönyörködtetik, azok a hasznos növények, melyek táplálékot adnak nekünk, azok a hatalmas fák, melyek mértföldre borítják a hegyeket s melyekből házat, hajót építünk és ezerféle szükséges eszközt készítenk, — ezek mind szemünk láttára és mégis észrevehetetlenül nőnek, nagyobbodnak, virágzanak, gyümölcsöznek. Némelyik, ha megtermette gyümölcsét, lassanként el is fonnyad és meghal, nem él tovább egy esztendőnél; mások több évig élnek, meg mások nagyon sokáig, több száz esztendeig is. Azok a növények, melyek több éven át élnek, nálunk a hideg téli időre álomba látszanak merülni. Ilyenkor nemesak nem nőnek, hanem leveleket is elhullatják, hogy aztán tavaszkor új lombot kapjanak; de vannak olyanok is, melyek nem ijednek meg a hidegtől s télen-nyáron megtartják zöld leveleiket. Ilyenek a felvidéken és Erdélyben a szép fenyves erdők. Pedig ezek a legvadabb sziklás heglánczokon nőnek, kemény kövek között. (Lásd a képet a 252. lapon.)

Akár az óriási, sok száz éves fát nézzük, akár a piczike kis fűszálat: mind egyiknél azt találjuk, hogy a földben levő gyökere által nő. De mi a gyökér és hogy növeszti nagyra a növényt?

Ha bárminő magot elültetünk a földbe, az bizonyos idő múlva változni kezd. Megpuhul, megdagad és ha kemény héja volt, ez fölppattan, hogy utat engedjen a csírának. Minden magban van egy kicsinyke, néha csak nagyító üveggel látható szál vagy szalagforma, a csira; ez a növény gyökerének a kezdete. A megpu-

hult magból a nedv ebbe a csirába szívárog, a csira lassacsán nagyobbodik s végre a mag szétpattan és a csira a földet éri, mely mindenfelől körülveszi. Ekkor aztán a különféle magvak csirái különféleképp viselik magukat. A makk csira pl., melyből a cserfa nő, mikor csön-des házikójából a földre ér, itt mindjárt kétfelé válik s egyik ága a gyökér; a másik mindjárt olyan növény, amelynek a fölből kibujta után ismerjük. (Lásd a képet a 253. lapon) Más csirákból a gyökér nemcsak lefelé, hanem fölfelé is nő, míg végre a levegőhöz ér és itt aztán más alakot nyer; itt már a növény törzsévé változik.

A gyökér eleinte nagyon gyöngye, puha szálaeska s hogy megéljen, nedvre van szüksége épen úgy, mint embernek, állatnak a táplálékra. Ezt a nedvet a legelső napokban magából a magból kapja, a melyből kibujt, mert, mint a képen láthatjátok, a vékonyka csiraszál csak igen kicsi részét képezi a mának; a többi rész pedig puha, tejes anyaggá változik s a nedv átszívárog a csirába. Mikor ez a készlet elfogy, akkor a csira már kint van a magból, tehát bent a tiszta földben és mint a növény gyökere, a földből szívja fel táplálékát, a nedvet.

Ekképen a növény két irányban nő: egyik része a földből kijövén, fölfelé emelkedik; a másik része, a gyökér, lefelé, a föld mélyébe terjeszkedik szét. A gyökér, mely eleinte csak egy vékony szálból állott, lassankét szétágazik és a növény nagyságához képest több lábnyira, nagy fáknál sok ölnyire is elterjed oldalvást és a mélységbe. A vastag gyökérágakon

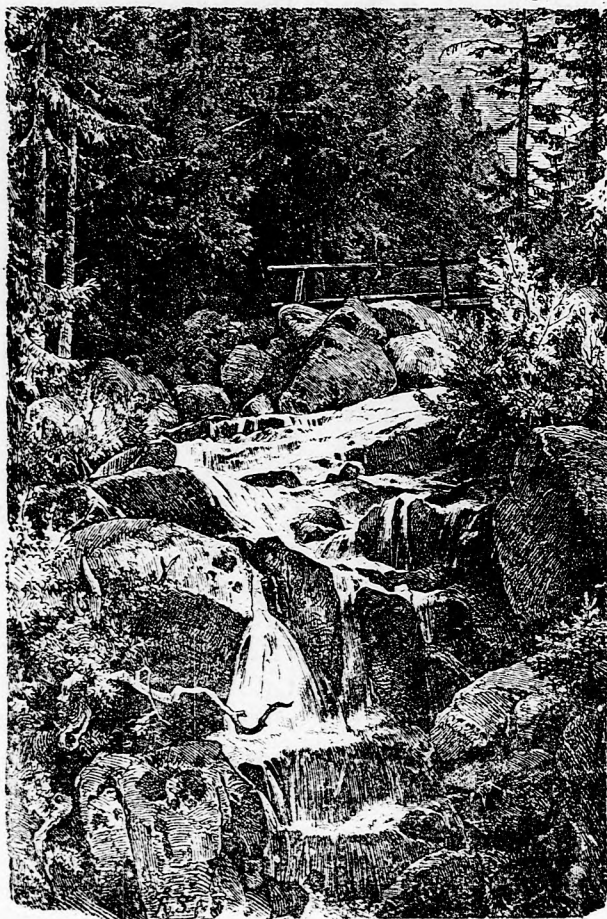
apró szálaeszkák vannak s ezek a szálaeszkák szívják magukba a földben levő nedvességet; a gyökér aztán fölveszi a nedvet magába és tovább viszi föl a növény törzsébe, innen pedig szerte szívárog a legkisebb ágacskaig, levélkéig, mely a növényen van. Ezt tudva, érteni fogjátok, mért kell a virágot és mindenféle más hasznos növényt öntözni a nyári meleg idején. A kisebb növények gyökere ugyanis nem nyulik nagyon mélyre, a forró nap pedig kiszáritja a föld felületét, úgy hogy a gyökér szálaeszkái nem találnak nedvet, amit fölszívjanak; így aztán a növény ágai, levelei sem kapnak táplálékot és hervadni kezdenek; ha pedig a szárazság sokáig tart, egészen elfonnyadnak, kihalnak.

A nagy növények gyökerei mélyen lenyulnak a földre, oly mélyen, hogy a nap melege rendszeren nem hat le odáig és így nem foszthatjuk meg őket a föld nedvességétől. Az ilyen nagy növények ropant mennyiségű nedvet szívnak fel s a természettudósok számos érdekes kísérletet tettek velök. Egy tudós pl. a szőlőtővel tett kísérletet. Elmetszette a tő derekát és alkalmas módon üvegesövet erősített hozzá, és ebbe kifolyt a nedv, melyet a szőlőtő a földből felszívott. Egy hét alatt kilencz fontnyi nedv gyült össze az üvegben.

Még nevezetesebb példát nyújt erre egy amerikai növény, az agave, melyet kertekben, melegházban nálunk is láthatni; hazájában, Amerikában az agave vadon nő s rendkívül lassan fejlődik. Mindjárt a gyökeréből majdnem ölnyi hosszú, széles, husos levelek nőnek ki, törzse pedig nincs. Végre harmincz-negyven, sőt néha hatvan vagy nyolczvan éves korában a növény

közepén vastag, egyenes szár kezd kiemelkedni. Ha engedik megnőni, két-három öl magasságra nyulik, a tetején aztán számos apró ágakra oszlik s ezeken nyil-

nak az apró virágok; de rendszeren nem engedik megnőni, hanem levágják. Ott, ahol a szárat elvágják, a növény nedve kiszivárog, még pedig oly bőven, hogy

A FENYVES ERDŐ. (Lásd a 250. lapon.)

minden nap körülbelől tiz üveget tölt meg. És ez így tart öt hónapig keresztül. úgy hogy egy-egy agave-növény egy nyáron át több akónyi levét ad. E léből az

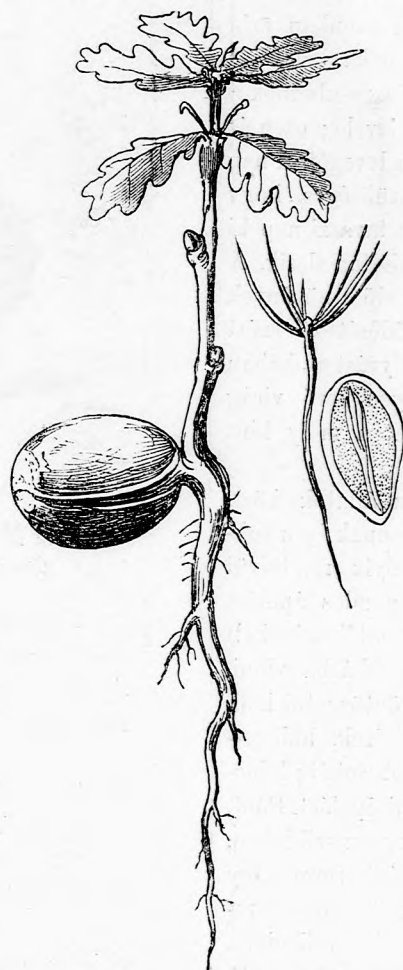
amerikaiak hűsítő italt készítenek, melyet »pulque«-nek neveznek.

De abból, hogy a gyökér nedvességét szív föl a földből, a növény még meg

nem élhetne, mert tudjuk, hogy a növények nem csupa vízből állanak, hanem szilárd, kemény anyagból is, úgy hogy némely növény majdnem vetekedik a csonttal. Ezt a kemény anyagot szintén a földből kapják és szintén a gyökér által. A földben vannak mindazok az alkotó részek, melyek a növény törzsét, ágait, leveleit, virágját és gyümölcsét képezik; a gyökér a körülötte lévő földből szépen fölszedi, amire szüksége van. Láttátok, miként olvad a só vagy a cukor a vízben? A föld különféle anyagait a nedvesség éppen így olvasztja fels a porrányi részecskéket a vízzel együtt a gyökér fölszívja, fölvezeti a növénybe, a hol aztán minden rész lerakodik a maga helyére és lesz belőle fa, virág, levél, gyümölcs.

Ezt tudva: bámuljuk csak igazán a természet csodás nagyszerűségét és titkos erejét. Ha a kertben, mezőn fölveszünk egy maroknyi földet, nem látunk benne egyebet barnás, porhanyós anyagnál, melynek legfeljebb

egy kis kesernyés ize van, de különben semmi különös sincs benne. És mégis ahhoz a sokféle ragyogó színhez, melyet virágainkon látunk, ez egyszerű göröngyből

KICSIRÁZOTT MAKK. (Lásd a 251. lapon.)

szépen, sőt meg sem terem; ahol viszont bőven talál, ott gazdagon tenyészik. Ezért tehát vannak jó és rossz termő földek. Az emberi tudomány azon-

kerül a festék, a pompás gyümölcs és százféle ehető növény innen kapja az édességet, izt. Ez mind benne van a földben, habár mi pusztán szemmel nem vagyunk képesek megtalálni. De a növény gyökere megtalálja, s ugyanabban a földben, pl. a paprika csipős, maró gyümölcsöt, mellette a cukorborsó kitünő édeset terem. Mind egyik azt veszi ki a földből, ami neki szükséges.

De a föld nem mindenütt egyforma, részecskéi nem mindenütt ugyanazok és ezért a különböző helyeken nem egyformán tenyésznek. Ha valamely növény gyökere nem talál eleget a földben abból, amire szüksége van, akkor nem fejlődik

ban már sokszor tud ezen is segíteni, megtudja javítani a földet, olyan anyagokat kevervén bele, melyekre a növénynek szüksége van.

A föld és víz mellett azonban még valami szükséges a növénynek: levegő és a nap fénye, melege. Ami az embernek a tüdeje, az a növénynek a levele; ezen át szívja be, leheli ki ismét a levegőt. A nap fénye és melege annyira szükséges, hogy e nélkül nem élhet; míg a tavaszi nap ki nem süt, addig a növény aléltan alszik. A nap fényes sugarai segítik elő a növények gyönyörű színeinek képződését és ezért tapasztaljuk azt, hogy a folyvást szobában vagy árnyékos, sötét helyen levő virág nem oly élénk színű, mint a mely kint van a napfényen.

Mint az emberek az állatok közt, úgy a növények közt is vannak igen sokféle természetűek. Némelyik rendkívül finyás, érzékeny, nagyon gondos ápolást kíván, nem tűri a hideget s télen be kell takargatni vagy épen melegházba vinni, nyáron pedig kapálgatni, öntözgetni kell. Mások viszont kemény vitézek, hideget-meleget, esőt és szárazságot sokáig kibírnak s nem kívánnak semmi ápolást. Fönt, magas bércek tetején, csupasz sziklákon, hol már csak egy-egy félénk zerge vagy mormota jár, láthatunk bokrokat tenyészni. Gyökerekkel megkapaszkodnak a szikla repedéseibe, ahol egy-egy maroknyi föld van s daczolnak a szélvészszel.

Most, a kifakadó tavasszal, új életre ébred a növényvilág is és a szép szabad természetben gyönyörködőket áhitattal töltik el a Teremtő csodás bölcsessége iránt!

Szeressétek, ápoljátok a szép növényeket!

Nagy szeretet.

(Képpel a czímlapon.)

AMI Pistánk, kis violánk,
Szörnyen szeret engemet!
Apró éles körmeivel
Karczolja a képemet.

Aztán hozzám botorkálva
Aranyos kis csókot ad —
Márhogy: adna! . . . kis fogával
Megharapja arczomat.

Csípjen, marjon! . . . csak szeressen,
S szerezzé örömeit!
Eszem azt a piczi fogát,
Meg piroska körmeit!

RÖPÜLÉS.

(Képpel a 248—249. lapokon.)

VENDÉGEKET várt a mama, érkeztek is szép sorjában, apácska nevenapjára. Már együtt volt a vidám társaság a vendégszobában s jó ideig beszélgettek, mulattak, midőn Klári néni megszólalt:

— De hol van a kis Lilike? Még nem is láttam.

— Az igaz! Bizonyosan megint elbujt az a kis vadóc, szolt a mama.

Ugy is volt; Lilike elbujt, mert észre vette, hogy olyanok is vannak a vendégek közt, a kiket nem ismer. És a bohó kis leányka elbujt messze, egészen a negyedik szobába.

— Bizonyosan előlem futott el, mert ez engem még nem ismer, szolt a kedves Emma, egy vidám leány. No megállj, kis hamis, majd kifogok én rajtad. Bizzák csak reám, majd idehozom én.

Sorra járta a szobákat és az utolsóban csakugyan megtalálta a kicsikét. De úgy tett, mintha nem látná, mert a vadóc leányka az ablakfüggöny mögé bujt s azt hitte, ott nem látják meg.

Mikor Lilike már kissé megunta a bujósdit és kikandikált a függöny mögül, látta, hogy idegen néni ott ül a pamlaigon és nagy gyönyörűséggel nézegeti a Lilike képes könyvét, miközben így szolt:

— Csak tudnám, mit jelentenek e szép képek!

Lilike meg nem állhatta, hogy meg ne szólaljon:

— Én tudom ám!

— Ki van itt? Ah, ott van egy kedves leányka. Igazán tudnád, mit jelentenek e képek?

Lilike büszkén előlépett s lassacskán közeledett az idegen nénikéhez. Látta, hogy nem bántja... aztán azokat a szép képeket szeretné megérteni... Végre tehát egészen odament és komoly képpel magyarázta a czizát, meg a lovacskát és a többi

képeket. Alig néhány percz mulva már jó barátok voltak, félretették a képes könyvet és játszottak mindenféle bohó játékokat. Utoljára Lilike fölkapaszkodott a néni keze vállára s magosan a levegőben lebegve, vigan nevetve mentek a többiek társaságába.

Ugy megszerette Lilike a kedves Emmát, hogy el sem akart többé válni tőle. De egyszer aztán, amint az ölében ült, Emma kérdé tőle:

— Most már mondd meg, Lilikém, mért bujtál el előlem?

Erre bizony a kicsike nem tudott felelni, és szégyenkezve, de őszintén megmondta, hogy bizony nem tudja.

— Ugy-e, máskor nem fogsz elbujni minden ok nélkül? Megígéred?

— Meg!

És aztán Lilike nem volt többé olyan vadóc kis leány, mert belátta, hogy a jó viseletű gyermeket mindenki szereti s nemesak elbujni nem szabad az elől, kit még nem ismer, hanem igyekezni kell mielőbb megismertetni és megszerettetni magát.

MEGFEJTÉSEK ÉS MEGFEJTŐK.

A »KIS LAP« XVIII. köt. 14-ik számában közölt képrejtvény megfejtése:

„Csuklyás köpönyeg“.

Helyesen fejtették meg: Gaál Sándor, Frantz Gyula, Auer Berta és Irén, Rétay Sándor, Spitzer Paula, Fried József, Jóna Mártha, Gutmann Leó, Bakos Margit, Draskóczy Lajos, Auer Albert, Várady Emilia és István, Szirmay József, Munkácsy Sarolta, Leitner Béla, Bernát Vilma, Feketeházy Péter, Stauber Józsika, Beer Gyula és Lajos, Karpelesz Minna, Wanka Feri, Gangel Gizella, Balogh Bella, Blaskovics Ernő, Geiger Ilona és Bódog, Schwarcz Benő, Dienes Lenke, Baros Margit, Reich Vidor és Aladár, Bódy Irma és Sándor, Kozáry Mariska és Kálmán, Balás József, Fráter Gizella, Rainer Gyula, Münzer Aranka, Lillin Károly, Molnár Hajnalka, Schönfeld Berta, Illyés Clarisse, Pongrácz Géza és Károly, Márki Gabriella.

Fitos és a darázs.

— Beszantó hiszrólia 6 képben. —

Fitos kutyú szépen szundikál:
Egyszerre valaki muzsikál.
Zöngve döngve feléje közelget,
S ott hegedül Fitos füle mellett.

Hogy föltekint, mindjárt meg is látja —
Hát mi volt? Egy henczegő darázska.
»Vakmerő!« csahint Fitos feléje —
»Holmi darázs — még csak nem is méhe!«

S hogy tünődik — az orrát megcsípi.
Fitoska szörnyen el kezd vonítani.
Majd fortyanva rettenetes dühre:
»No megállj, leteremtlek a fűbe!«

Ám a darázs könnyen veszi. Fitost
Gunyolódva körül repkedi most.
A kutyúka csak kapkod utána —
Hasztalan erőlködés! .. Hiába! ..

S hogy kapkodna: a szemtelen férgé,
Fulánkjával épen szemem érte.
Jaj! behúzza a farkát Fitoska,
S szalad, szalad valami bokorba.

Ott aztán leülvén a farkára,
Igy okoskodik szegény magába:
»Hátra levő éltöm búsan töltöm,
Kihalt már a respektus a földön!«

Felelős szerkesztő: **Forgó bácsi**. Kiadó-hivatal: Budapest, barátok-tere 3-ik sz., Athenaeum-épület.
Budapest, 1880. Nyomtatja a kiadó-tulajdonos: Athenaeum irodalmi és nyomdai részv. társulat.

Megjelen hetenként egyszer, 16 oldalon.